

наявності психологічної травми, специфіки адаптаційних механізмів та загального емоційного фону. Малюнок також відіграє важливу роль у встановленні контакту між дитиною й фахівцем соціальної роботи/ психологом, що є особливо важливим у роботі з дітьми, які пережили травматичні події. Методика аналізу дитячих малюнків має значний потенціал у сфері соціально-психологічної діагностики в умовах війни. Її застосування сприяє своєчасному виявленню порушень емоційного розвитку та формуванню відповідної корекційної або терапевтичної стратегії, що є критично важливим для збереження психічного здоров'я дітей у період війни.

Список використаних джерел

1. Вознесенська О. Л. Арт-терапія у подоланні психічної травми : практичний посібник. Київ : Золоті ворота, 2015. 198 с.
2. Злишков В., Лукомська С., Євдокимова Н., Ліпінська С. Діти і війна: монографія. Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2023. 221 с.
3. Махній М. М. Психомалюнкові методики у діагностично-корекційній роботі в системі інклюзивної освіти: інформаційно-методичний посібник. Чернігів: «Десна Поліграф», 2021. 128 с.
4. Сорока О. В. Арт-терапія: теорія і практика: навчально методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2014. 196 с.
5. Сорока О. Дитячий малюнок: характеристика, можливості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 30. С. 164-167.
6. Соціальний проєкт «МРІЇ КРІЗЬ РУЇНИ очима дітей України». Режим доступу: <https://sweden.mfa.gov.ua/news/proyekt-mriyi-kriz-ruyni-ochima-ditej-ukrayini> (дата звернення: 14.04.25).
7. Яценко Т. С. Малюнок у психокорекційній роботі психолога-практика. Черкаси: БРАМА, 2003. 216 с.

Володимир Савка,
*здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль*

СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ТА ПРАВА УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ

У статті розглядаються основні категорії соціальних гарантій та прав учасників бойових дій (УБД) в сучасних умовах. Аналізуються проблеми дослідження питання УБД у галузі права, соціології та соціальної роботи. Висвітлюються основні напрямки соціальних гарантій та прав УБД в Україні, наголошується, що для отримання соціальних пільг та гарантій учасники бойових дій повинні мати відповідний статус, підтверджений посвідченням встановленого зразка, при цьому порядок надання окремих пільг та розміри виплат можуть змінюватися відповідно до законодавства України.

Ключові слова: *учасники бойових дій (УБД), соціальні гарантії, соціальні права, основні категорії соціальних гарантій.*

Постановка проблеми. Соціальні гарантії та права учасників бойових дій (УБД) в Україні є важливим аспектом державної політики, спрямованим на підтримку та захист осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях, забезпеченні національної безпеки та оборони, відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації. Ці гарантії та права охоплюють широкий спектр сфер життя та регулюються низкою законодавчих актів, зокрема Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та іншими нормативно-правовими актами [1; 4].

Виклад основного матеріалу. Дослідження соціальних гарантій та прав учасників бойових дій (УБД) в Україні є важливим напрямком наукових досліджень, що охоплює правові, соціальні, економічні та психологічні аспекти. Низка українських науковців присвятили свої праці різноплановій проблематиці УБД у галузі права, соціології та соціальної роботи. Серед них можна виділити: дослідження питання правового статусу ветеранів війни та учасників бойових дій, а також проблеми реалізації їхніх прав та соціальних гарантій (О. В. Музика); аналіз законодавства у сфері соціального захисту військовослужбовців та ветеранів, включаючи питання пенсійного забезпечення та пільг (Н. М. Крестовська); дослідження правових аспектів забезпечення прав учасників бойових дій на медичну допомогу та реабілітацію (В. В. Коваленко); вивчення міжнародно-правових стандартів у сфері захисту прав ветеранів та їх імплементації в національне

законодавство (І. В. Каліущенко); аналіз адміністративно-правових аспектів реалізації соціальних гарантій учасників бойових дій (О. Ю. Ступак); дослідження соціальної адаптації та реінтеграції ветеранів, включаючи питання соціальних послуг та підтримки (Т. В. Семигіна); аналіз соціальні потреби та проблем учасників бойових дій, а також ефективність існуючих програм соціальної підтримки (О. М. Ярошенко); вивчення психосоціальних аспектів життя ветеранів та їхніх сімей, а також роль соціальної роботи у їхній підтримці (І. І. Попович); дослідження питання соціальної справедливості та рівного доступу до соціальних гарантій для учасників бойових дій (Н. Б. Скок).

Здійснивши науковий аналіз провідних досліджень можемо визначити основні категорії соціальних гарантій та прав УБД в Україні, які в свою чергу можна об'єднати за такими напрямками [1; 2; 3]:

1. *Матеріальне забезпечення та пільги гарантують*: пенсійне забезпечення, так як учасники бойових дій мають право на достроковий вихід на пенсію за віком (на 5 років раніше встановленого законодавством пенсійного віку) за наявності певного страхового стажу, окрім того передбачені надбавки до пенсії та можливість призначення пенсії за особливими заслугами перед Україною; житлово-комунальні пільги, що забезпечує надання знижки у розмірі 75% на оплату житлово-комунальних послуг (квартплата, газ, електроенергія, водопостачання, водовідведення тощо), при цьому передбачено першочергове забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов; земельні пільги, що забезпечує першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва та городництва; транспортні пільги, що гарантує, безоплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту (окрім таксі), автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами міжміського сполучення в межах області (за наявності відповідного посвідчення); податкові пільги, що забезпечують УБД звільнення від сплати земельного податку, податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (за певних умов).

2. *Медичне забезпечення УБД гарантує*: безоплатне медичне обслуговування надає можливість учасникам бойових дій на безоплатне медичне обслуговування у державних та комунальних закладах охорони здоров'я, включаючи першочергове забезпечення лікарськими засобами, виробами медичного призначення та зубопротезування (за певних умов);

санаторно-курортне лікування, забезпечення путівками до санаторно-курортних закладів за рахунок держави (за наявності медичних показань); психологічну реабілітацію та безоплатну психологічну допомогу для подолання наслідків психологічних травм, пов'язаних з участю у бойових діях.

3. *Освітні права*, що гарантують першочергове зарахування до закладів освіти та державну підтримку в здобутті освіти будь якого рівня.

4. *Трудові права* забезпечують: переважне право на залишення на роботі, надання додаткової відпустки, сприяння у працевлаштуванні, першочергове обслуговування в установах та організаціях, також їм надається безоплатна правова допомога [1; 2; 3].

Для отримання вищезазначених пільг та гарантій учасники бойових дій повинні мати відповідний статус, підтверджений посвідченням встановленого зразка, при цьому порядок надання окремих пільг та розміри виплат можуть змінюватися відповідно до законодавства України.

Висновки. Результати сучасних наукових досліджень є важливим підґрунтям для розробки ефективної державної політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій, удосконалення законодавства та практичної реалізації їхніх прав та гарантій. При цьому слід зазначити, що на сьогодні існує низка проблем у реалізації соціальних гарантій УБД, включаючи бюрократичні перешкоди, недостатнє фінансування окремих програм та складність отримання необхідних документів. Наголосимо, що держава постійно працює над удосконаленням системи соціального забезпечення учасників бойових дій, враховуючи їхні потреби та особливий внесок у захист суверенітету та територіальної цілісності України. Забезпечення належних соціальних гарантій та прав є важливим елементом державної політики підтримки ветеранів та їхньої реінтеграції в мирне життя.

Список використаних джерел

1. Аналіз системи соціального захисту ветеранів та військовослужбовців. URL: <https://legal100.org.ua/wpcontent/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf>. (дата звернення: 28.03.2025).

2. Законом України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 19.03.2025).

3. Урядовий портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zapustyv-stratehichniyi-proekt-perekhodu-vid-viiskovoi-sluzhby-do-tsyvilnoho-zhyttia>. (дата звернення: 25.03.2025).

4. Кульчицький Т., Савка В. Актуальні питання соціально-правового захисту учасників бойових дій // *Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Тернопіль 25–26 квітня 2024 року). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. С. 151-155.

Крістіна Сахно

асистент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумський державний університет

м. Суми

Катерина Завадська

студентка 4 курсу, освітня програма – 231 Соціальна робота

Сумський державний університет

м. Суми

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ГРУП САМОДОПОМОГИ ДЛЯ ВПЛИВУ НА ПРОБЛЕМУ СОЦІАЛЬНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ

У даній статті розкрито зміст проблеми соціальної ізоляції осіб похилого віку та груп самодопомоги як методу її подолання у межах послуги соціальної адаптації. Описано особливості його практичної реалізації на прикладі КУ «Берегиня»». Виявлено особливості його застосування із даною цільовою групою. У висновку окреслено перспективні напрями подальшого розвитку цього методу у контексті проблеми соціальної ізоляції.

Ключові слова: *соціальна ізоляція, соціальна адаптація, групи самодопомоги, особи похилого віку.*

Старіння націй – це термін, що використовується для опису демографічного процесу, характерним для якого є зниження рівня народжуваності, зростання тривалості життя і, як результат, зменшення частки осіб молодого віку. Маючи глобальний характер, наслідки даного явища є особливо помітними у розвинених країнах та країнах, що розвиваються, до переліку яких, у тому числі, відноситься і Україна. Особливістю України у даному процесі є те, що із глобального